

עם הכוחות המיוחדים במעמקי ויאט-נאם

גאווין יאנוג

נים. הטייסים יושבים על לוח מתכת משורין. שני המקלענים לובי שים שריון-חזה בלתי חדיר. כל אחד מהם יושב בצד אחר של המסוק מאחרי מקלע. כשחצי גופו בפנים המסוק וחציו השני — בחוץ. בין ארבעת הנוסעים לקרקע חוצצת רק רצפת מתכת דקה.

טסנו ברום נמוך ביותר מעל פני הקרקע במהירות של 160 קמ"ש, כשאנו מתרוממים קמעה מדי פעם, כדי לא לפגוע בגגות בחי-הכפרים או בצמרות העצים. מדי פעם היה רועה ויאט-נאמי מנופף לנו בידו לשלום. "אם מישו מניף ידו אליך במקומות אלה", אמר אחד המקלענים, "כשהוא מנופף בידו לחשבה", "הרי כדאי להשיב על ברכתו. זה לא קורה לעתים תכופות".

טסנו מעל הדרך הצרה והמתפתלת לאורך קילומטרים רבים של ג'ונגל סבוך ושל הרים. האם בכלל אפשר למצוא שם את הויאט-קונג? לא, לכל הרוחות; אין אנו יכולים למצוא אותם שם. עלינו להשתדל למצוא אותם במקום המארב ולהתקיפם מן האוויר, ורק אחר-כך נעביר למקום חיילים במסוקים".

שני מסוקים חלפו על פנינו בדרכם חזרה לבסיס. עשן התאבך מעל קטע ג'ונגל הסמוך לדרך. מעבר לו, בקרבת מקום, יכולנו לראות את מחנה "הכוחות המיוחדים". נחתנו במהירות לתוך המחנה, כדי לא להיפגע באש הויאט-קונג.

בשנים האחרונות נודמן לי לבלות שעות אינספור בחברתם של מנהיגי גריליה בני עממים שונים — נאגא, כורדים, חימנים ובני אנגולה. חזיתי כיצד חיל-האוויר של הממשלה מפציץ במרץ רב כוחות גריליה בג'ונגל או בשטח הררי וכיצד מטילים פצצות נפלים ופצצות נפוצות מתוך אמונה שהן פוגעות במורדים. נקל להינכח כי יכולתם של כוחות אויר להלווה ביצילות בכוחות גריליה — הפועלים בשיטה של "פגע וברח" — מוגבלת מאוד.

הפעם נמצאתי עם הצד השני, כלומר — זה המבצע את ההפצצות. הייתי במפקדה בפלייקו, במרומי הרמה המרכזית של דרום ויאט-נאם. קולונל תאודור מטקסס, היועץ האמריקאי הבכיר של הקורפוס הויאט-נאמי השני, קיבל ידיעה, כי מחנה של ה"כוחות המיוחדים" איבד כמה מאנשיו בהתקלות במארב של הויאט-קונג. "הדבר נשמע חמור", אמר הקולונל, "ניגש לשם".

המראנו במסוק, עם צוות של שני טייסים ושני מקלענים, ממשטח-המראה קטן ליד משרדו של הקולונל במחנה פלייקו.

מסוקים בלתי-משוריינים

הג'ונגל סביב פלייקו שורץ לוחמי ויאט-קונג. המסוקים האמריקאיים, שעליהם נשען מאמץ המלחמה של הדרום ויאט-נאמים, אינם משוריי-

תפקיד הקצינים האמריקאיים של „הכוח המיוחד“ הוא להאריך שבת במספר מחנות מרוחקים, לגייס ולאמן „בלתי סדירים“ מבני השבִּי טים ההרריים, שהומי העור, השוכנים ברמה המרכזית. הללו קרויים „הרריים“, ורבים מהם לחמו עם הצרפתים נגד הוֹיֶאֶט־מִין. בדרך־כלל, הם משתמשים ברוב־יֶקֶשֶׁת, אולם הם מסתגלים בנקל לרובים ולמקלעים. המחנה היה מלא אותם; אנשים קטני־קומה ושחומי־עור, לבושים במדי חאקי ומעשנים בניחוחתא מקטרות מהודרות.

הקולונל נכנס אל אוהל הפיקוד המחניק. בפנים עמדה קבוצה קטנה של קצינים אמריקאיים צעירים, מזועזעים, שטופי זיעה ומעשנים בעצבנות. קצין ריינג'רים בהיר שיער היה שעון על השולחן באפסית כוחות. ראשו וידיו שתחו דם מפצעי כדורים. בלי לבטל רגע נוסף, נטל הקולונל את הפיקוד לידיו. לא ראיתי בין הנוכחים אף קצין ויֶאֶט־נֶאֱמִי, „מובן שאנו רק יועצים, אולם במצב כגון זה עלינו לגלות יוזמה ולפעול“, הסביר לי הקולונל מאוחר יותר.

התברר כי הושם מארב לשיירת רכב שבאה מן המחנה, לא הרחק ממנו. נהרגו ארבעה אנשים, כולל מפקד המחנה, וכמה נפצעו. השאר רותקו אל הקרקע על־ידי אש מקלעים כבדה של חבורה גדולה של אנשי ויֶאֶט־קונג. כרגיל במקרה כזה, מטרתם העיקרית של הוֹיֶאֶט־קונג היה כוח החילוץ, וכשהגיע — נהרגו שני אנשים נוספים ואחרים נפצעו. לבסוף חולץ הכוח בעזרת מסוקים, שהמטירו אשם על שני צדי הדרך.

„כיצד לחמו ה־הרריים?“ שאל הקולונל. „תלוי“, השיב אחד הקצינים. „אחדים לחמו היטב, אולם אחרים לא היו מוכנים לתרים את עכוזיהם מן הקרקע, וכל מאמצינו לדרבן אותם עלו בתוהו“.

תוך עשר דקות, בלי התרגשות ובהילות כלשהי, חילק קולונל מטסס את פקודותיו, כשראשו הקר מבהיק מזיעה. תקוים התקפה מן האויר כמון לדרך על־ידי מטוסי הצי. פלוגת חילוץ תוטס למקום במסוקים. כוח שיאורגן במחנה יסרוק את הדרך ויטהר אותה. בשעה שהקולונל עזב את האוהל, הוכנסה פנימה על־גבי אלונקה גויתו של קפיטן פלמינג בריינגר מורמיליון, אוהיו, שנהרג בקרב. אחד הקצינים אמר: „המפקד, נמסר לנו כי הוֹיֶאֶט־קונג הללו יישארו פה עד שעה שמונה; אינני יודע אם הכונה היא לשמונה בבוקר או בערב“.

הקולונל שאל: „האם ה־הרריים הם שמסרו לך את הידיעה הזאת? תן לאנשים לאכול. בדוק אם הוֹיֶאֶט־קונג השתמשו היום במרגמות. אם כן, הרי הם ברנשים קשוחים באמת“.

סובבנו את האזור בטיסה נמוכה במסוק של הקולונל והתבוננו במטוסי הסילון, המטילים בזה אחר זה פצצות נפלים ופצצות נפיר צות. אזור המארב סומן בפצצות עשן על־ידי מסוק. „עתה אני מניח לקצינים הצעירים שם לפעול בעצמם“, אמר הקולונל. „הם מזועזעים במקצת, אך עליהם ללמוד. אילולא הייתי נותן את הפקודות הללו, הם היו ממש־יכים להתכחך במשך כמה ימים על המארב וכיצד ארע, ולא היו עושים דבר. כשאתה „מתעסק“ עם הוֹיֶאֶט־קונג, אסור לך לחדול מלהלום בהם, מימין ומשמאל; אַל תתן להם לנוח; אלץ אותם לנוע; ערוך התקפות אויר; ארגן מחדש את האנשים ותקוף מחדש את האזור. הדבר הגרוע ביותר הוא לשבת ולא לעשות דבר“.

נראה שזו היתה הסיבה להתקפה המרוכזת שבאה מיד לאחר מכן. „סקאיריידרים“ של הצי הטילו מטען נוסף של פצצות, שכולן פגעו באזור המטרה. מסוקים נושאי תגבורת ירדו באטיות אל העמק. הם הנחיתו פלוגה ויֶאֶט־נֶאֱמִי והסתלקו ללא כל שהות נוספת. הגיונגל בער באזור המטרה. בחורנו אל המחנה, מצאנו את הקצינים האמריקאיים, כשהם מארגנים את ה־„הרריים“ לסריקת הדרך.

המש שעות עברו מאז ההיתקלות במארב. בלתי מציאותי לחשוב שהוֹיֶאֶט־קונג עודם בשטח, לאחר שאזור המטרה סומן בפצצות־עשן ומטוסים קרבו. כל אחד שיער מנסיונו, שבשעה זו הם מתבוננים בשלות־נפש בזיקוקי־האש מפסגתה של גבעה סמוכה. הם יכלו גם להשתבח בכך, שהכפריים ה־„הרריים“ הגרים בשכנות, במראו האמריקאים גירם ידידותי, לא גילו דבר על נוכחותם. הוֹיֶאֶט־קונג החלו זה מקרוב לגייס „הרריים“ משלהם — ויתכן שזוהי הסיבה לאי־הסגרתם.

★

לא נראה כלל כי המבצע קירב כלשהו את הנצחון הסופי. להיפך — היה בו אישור ליתרונם של כוחות הגריליה על הכוחות הסדירים, יהיו חזקים ככל שיהיו. בדרך חזרה אל מטהו רשם הקולונל מספר הערות חפזות, פקד לסגור את דלתות המסוק ונרדם. לגביו לא היתה זו אלא אפיזודה חסרת חשיבות.

למחרת תקף כוח של הוֹיֶאֶט־קונג — כנראה אותה חבורה — את אחד הכפרים בעמק, לא הרחק ממקום המארב, וכל תהליך התגמול החל מחדש.